

Rekommendationer - trafik vid skolor och förskolor

Dokumentet utgör ett planeringsunderlag med rekommendationer som bland annat kan användas vid lokalisering av nya skolor och förskolor, vid detaljplaneläggning och i samband med förstudier. Dokumentet är tänkt att användas av tjänstemän på Stadsbyggnad och i kommunikation med LFA, Futurum och andra externa exploitörer som planerar att bygga skolor och/eller förskolor i Örebro Kommun.

Ett helhetsperspektiv bör vara utgångspunkt för skolrelaterade trafikfrågor där målet är att uppnå hög trafiksäkerhet, både faktisk och upplevd. För ett så bra resultat som möjligt bör kommunen, tillsammans med skolverksamheten, också jobba med beteendepåverkande åtgärder, med syftet att öka vetskapen om hur olika färdmedelsval påverkar trafiksäkerhet och folkhälsa. Informationsinsatser och beteendepåverkande åtgärder kan dels innebära att byggd infrastruktur används så effektivt som möjligt samtidigt som det kan stimulera det mest hållbara trafikantbeteendet.

Vid planering av skolor och förskolor ska utgångspunkter och principer i *"Trafikprogrammet för Örebro kommun"* följas.

Trafikmognad hos barn

Barn anses inte vara trafikmogna förrän vid 12-års åldern, men kan variera beroende på hur mogen barnet är i trafikmiljön. Trafikmognad beror främst av barns fysiska begränsningar vilket skiljer sig från en vuxens förmågor. Barn är ofta korta och har ett snävare synfält än vuxna. De har dessutom svårt att göra hastighets- och avståndsbedömningar, liksom att lokalisera ljud. Barns egenskaper ställer särskilda krav på säkra närmiljöer, speciellt gång- och cykelvägar till, från och vid skolan, eller fritidsaktiviteter. I en säker närmiljö vågar fler föräldrar släppa iväg sina barn på egen hand vilket är positivt för barns rörelsefrihet och egenmakt.

Mängden biltrafik i skolans närmiljö, framförallt utanför skolan, har en stor

påverkan på barns trafiksäkerhet. En utgångspunkt bör därför vara att minimera antalet bilar utanför skolan och anpassas ytorna vid skolan efter barns trafikmognad och rörelsefrihet. Att se till att ytor där barn vistas, skiljs från ytor för biltrafiken, samt att passager och konfliktpunkter mellan barn/oskyddade trafikanter och biltrafik säkras, är viktiga åtgärder för en trafiksäker vistelsemiljö för barn.

Att ta hänsyn till vid planering och lokalisering av skolor och förskolor

Vid planering och lokalisering skolor och förskolor är det viktigt att ta hänsyn till rådande trafiksituation samt den trafikmängd som skolbyggnaden förväntas generera. Då olika platser har olika förutsättningar är det svårt att göra några specifika ställningstagande om vart det är bäst att lägga en skolbyggnad. Några faktorer som är viktiga att tänka på sammanfattas nedan.

Storleken på skolan bidrar till olika mycket trafik

Beroende på hur stora skolor som planeras och byggs genereras mer eller mindre trafik. En stor skola/förskola får ofta ett större upptagningsområde än en liten skola vilket bidrar till fler och längre resor. Ju längre en resa är desto fler är det som väljer bilen framför de hållbara transportslagen gång- cykel och kollektivtrafik.

För att fler barn skall tillåtas cykla, gå och åka kollektivtrafik till skolan är det viktigt att det finns skolor i barnens närmiljöer och att det finns goda och säkra gång- och cykelvägar mellan skola och bostad. Genom att lokalisera skolorna nära barnens bostäder minskar inte bara avståndet till skolan utan även antalet gator barnen behöver korsa på vägen till skolan, vilket ökar incitamenten att gå och cykla till skolan istället för att ta bilen.

Ju mer trafik desto svårare är det att få till en säker trafikmiljö kring skolorna. Ur trafiksäkerhetssynpunkt bör inriktningen vara att bygga fler och mindre skolor, vilket gynnar barnens rörelsefrihet och minskar trafikflödena till/från skolan.

Säkra skolvägar

Säkra skolvägar bör vara i fokus för att Örebro kommuns skolbarn tryggt och enkelt ska kunna ta sig till skolan utan en vuxens sällskap. Detta ökar barns egenmakt, rörelsefrihet, folkhälsa, stärker skolresultat, främjar ökad integration och förbättrar vistelsemiljön vid skolan och dess närområde. Därigenom kan barnen utvecklas som aktiva och självständiga medborgare.

Genhet och säkerhet är två aspekter som är viktiga för att barn skall cykla och gå till skolan. Vid lokalisering av skolor är det därför viktigt att zoom ut och

analysera omkringliggande gång- och cykelvägnät för att säkerställa att det finns "säkra skolvägar" för barnen att ta sig till och från skolan. Med fördel finns avlämningsplatser en bit ifrån skolan i alla väderstreck, varifrån separerad gångbana hela vägen till skolan finns. Avlämningsplatser med gångavstånd från skolan är bra både för trafikmiljön runt skolan men också för de skjutsade barnens hälsa. Hela-resan-perspektivet bör vara i fokus.

Skolor och förskolor bör lokaliseras så att så många som möjligt får gångavstånd till skolan. Avstånd är nämligen den viktigaste faktorn för om barn skjutsas med bil till skolan eller inte. Ligger skolorna nära hemmet har föräldrarna tid att gå med barnen, trots att de kanske tvingas korsa många bilvägar. En annan bra lösning är att ge skolan en sådan placering så att det blir enkelt för föräldrar att följa sina barn till skolan som en del av sin resa till/från arbetet. Till exempel längs ett större cykelstråk eller på väg till busshållplats. Med fördel kombineras korta avstånd och säkra skolvägar med insatser bland skolpersonal och föräldrar, såsom vandrade skolbussar. Genom vandrande skolbussar med föräldrar/vuxna får barnen tidigt in en vana av att gå i vardagen och föräldrarna får uppleva barnens skolväg samtidigt som det ofta blir och upplevs tryggare med vandrande skolbussar än om barnen går själva.

Skolskjuts

Skolelever är berättigad skolskjuts (till sin anvisningsskola) vid följande avstånd: Årskurs 0-3: 3 km, årskurs 4-6: 4 km, årskurs 7-9: 5 km. För att inte generera onödiga kostnader för kommunen bör dessa avstånd tas i beaktande då man planerar vart skolor ska placeras och vilka anvisningsområden dessa ska ha.

Skoltomtens placering

En skoltomt bör ges en sådan placering så att det finns möjlighet att skilja entréerna för barnen från ytor avsedda för varutransporter/sophantering. En helt bilfri miljö, där barnen kan röra sig fritt, bör eftersträvas vid skolans entré.

Ofta placeras skolor inne i områden i närheten av större parker eller naturområden. Detta bidrar till att både biltrafik och tyngre transporter (mat, varor, skolbuss etc.) dras in i ett område (ofta bostadsområden) som annars inte skulle ha speciellt mycket trafik. Att placera en skola i ett bostadsområde är positivt då det är lätt för boende i området att gå till skolan och låta bilen stå hemma. En säker skolväg förutsätter dock att det finns ett utbyggt gång- och cykelnät i området i närheten av skolan och att biltrafiken hålls på avstånd från skolan.

Att placera en skola på en återvändsgata (dit all trafik till skolan dras in) bör undvikas.

Planering av trafiklösningar vid skolor och förskolor

Utgångspunkt - Bilfritt framför skolan

Stora trygghets- och trafiksäkerhetsproblem skapas när barn skjutsas med bil till skolan och fritidsaktiviteter. Många föräldrar skjutsar sina barn till skolan med bil då de anser att trafiksäkerheten utanför skolan är alldeles för osäker, för att låta barnen gå eller cykla på egen hand. Detta leder till en ond spiral och att allt fler skjutsar sina barn. Det många inte inser är att de själv är med och bidrar till trafiksäkerhetsproblematiken vid skolan.

Biltrafik vid skolor får inte ske på bekostnad av barnens säkerhet och rörelsefrihet, varför barnens trafikmognad bör beaktas. Att skapa en helt bilfri miljö utanför skolan är en vision kommunen bör eftersträva. Skolor är ju till för barnen och inte bilburna vuxna, vilket också bör avspegla hur skolornas ytor disponeras och utformas.

Entréerna för gående och cyklande bör placeras i förhållande till barnens färdväg till skolan. Väl placerade och utformade cykelställ, gärna under uppsikt från byggnaden, är viktigt för att ge bästa möjliga förutsättningar för barnen att själva ta sig till skolan.

Det är högst olämpligt att leda in barn på ytor avsedda för biltrafik, till exempel parkeringsplatser, hämta-/lämna-slinga, yta för skolskjuts eller varutransporter. Tydlig utformning är viktigt för en säker skolväg och skolmiljö.

In-/utfarter till skolområdet bör samlas för att minimera konfliktpunkter med barnens ”säkra skolvägar”. Vid passagepunkter bör gående- och cyklisters säkerhet tillgodoses genom god utformning utifrån de oskyddade trafikanterna i första hand.

Trafiklösningar och rekommendationer

Nedan beskrivs ett antal trafiklösningar och viktiga resonemang som bör beaktas vid planering och disponering av ytor vid skolor och förskolor.

- **Cykelparkering**

Cykelparkeringens kvalitet och placering är mycket viktigt för att premiera cykelanvändandet. Cykelparkering bör placeras i alla väderstreck där elever väntas angöra ifrån (från de säkra skolvägarna). Cykelparkeringens placering bör säkerställa att cykling på/genom skolgården minimeras.

Cykelparkeringen bör placeras närmare entréer än bilar får angöra och bör vara väl avskild från ytor där bilar förekommer. Mellan cykelparkering och skola bör det vara helt bilfritt. Cykelparkeringen bör

hålla en god standard med läsbarhet mot ram och vara väl upplyst. Anordning av väderskydd bör eftersträvas vid majoriteten av cykelplatserna.

Vid förskolor är det viktigt att göra plats för parkering av lådcyklar och cykelkärror, då dessa förekommer allt mer som transportmedel, bland annat bland barnfamiljer.

Mer info om utformning finns i dokumentet "*Cykelparkering – riktlinjer för Örebro kommun*".

- **Skoltaxi**

Skoltaxi bör anläggas i anslutning till skolan. Skoltaxin är ofta ett specialfordon med ramper och annan specialutrustning som kräver mer utrymme än ett vanligt fordon. Ytor för skoltaxi bör särskiljas från övriga ytor avsedda för hämtning/lämning av barn, samt övriga trafiksituationer där det finns risk att framkomligheten för skoltaxin påverkas negativt. Från platsen där skoltaxi lämnar barnen bör det finnas en säker (bilfri) och trygg (belyst, överblickbart etc.) gångväg till skolans entré.

- **Skolbuss**

Om skolans upptagningsområde medför att skolbuss kan bli aktuellt bör plats för detta finnas i närheten av skolområdet. Viktigt är att elever har en säker (bilfri) och trygg (belyst, överblickbart etc.) gångväg från hållplats till skolans entré. Busshållplatser bör särskiljas från övriga ytor avsedda för hämtning/lämning av barn, samt övriga trafiksituationer där det finns risk att framkomligheten för bussen påverkas negativt.

Oavsett skolans upptagningsområde finns barn som åker kollektivtrafik till skolan. Även här är det viktigt att se till att det finns en hållplats i närheten av skolan och att det finns säkra gångvägar till hållplatsen.

- **Hämta/lämna med bil**

För att fler föräldrar ska välja att lämna/hämta sina barn vid skolan med cykel eller till fots är det viktigt att ytorna närmast skolan är avsedda för dessa behov, det vill säga utgör bilfria områden med attraktiva gång- och cykelbanor samt cykelparkering av god kvalitet. De bilfria ytorna är dessutom mycket viktiga för att skapa en trygg och säker miljö intill skolan, där barnen kan röra sig fritt.

För de föräldrar som är i behov av att skjutsa sina barn till skolan med bil finns två olika alternativ till förfogande, **angöringsparkering** och **slinga för av-/påstigning**. Vid båda alternativen kan ett längre

avstånd mellan parkering och skolans entré accepteras för att på så sätt inte dra in trafiken mot skolan där barnen rör sig. (Ju längre ifrån skolan biltrafiken hålls, desto tryggare blir trafiksituationen intill skolan vilket leder till att fler föräldrar låter sina barn gå/cykla ensamma till skolan).

- **Angöringsparkering (bil)**

Vid förskolor och skolor med yngre elever finns behov hos bilburna föräldrar att kunna följa med eleverna in i förskolan/skolan (upp till 8-9 år). Vid dessa skolor kan bilparkering behöva byggas på ett acceptabelt avstånd från skolan (upp till 200 meter kan utgöra ett riktvärde, förutsatt att det inte går att köra bil närmare skolan än så).

- **Slinga för av-/påstigning (bil)**

Vid skolor med äldre elever (8-9 år och uppåt) finns behov hos bilburna föräldrar att kunna släppa av elever utan att parkera bilen och följa med in i skolan. En av-/påstigningsslinga är i dessa fall ett bra alternativ och ger en högre kapacitet än angöringsparkering. Även slingan för av-/påstigning kan med fördel placeras på ett rimligt avstånd från skolan för att på så sätt skapa en bilfri miljö närmast skolan (upp till 200 meter kan utgöra ett riktvärde, förutsatt att det inte går att köra bil närmare skolan än så). Detta förutsätter att det finns en säker (bilfri) gångväg mellan skolan och slingan för på-/avstigning.

• **Personalparkering**

Personalparkering (cykel och bil) bör vara skild från yta där elever och föräldrar parkerar. Cykelparkering bör placeras i anslutning till personalentréer och vara försedda med väderskydd och möjliggöra läsbarhet mot ram. Bilparkering för personal kan placeras på ett längre avstånd från skolbyggnaden (upp till 400 meter) och bör vara avgiftsbelagd för att inte subventionera bilanvändandet.

• **Räddningstjänst**

Utemiljön kring skolan måste säkerställa att räddningstjänsten kan komma fram till skolbyggnaden och runt på fastigheten.

• **Varutransporter & Sophämtning**

En skolbyggnad bör utformas med möjlighet att skilja elevernas entréer från varuintag/sophantering. Varutransporter & sophämtningsfordon bör inte hänvisas till ytor där barn rör sig. Backsituationer i närheten av barn bör undvikas. Varutransporter till skola och förskola bör styras till andra tider än när många barn vistas ute samtidigt (skolstart/slut).